



VEILEDER FOR MEDIEHÅNDTERING OG KOMMUNIKASJON



KYSTVERKET

Til bruk for IUA under statlige
aksjoner mot akutt forurensning

Versjon 1.0 (per 29.10.2010)

Innhold

1. Roller og ansvar	3
<i>Kystverkets organisering av infofunksjonen under aksjoner</i>	3
<i>Samarbeidsrutiner for IUA og Kystverket under aksjoner</i>	3
<i>Kystverkets akuttweb</i>	3
2. Anbefalte tiltak	4
<i>Organisering</i>	4
<i>Praktisk tilrettelegging</i>	4
<i>Mediehåndtering</i>	4
<i>Kontakt med publikum, berørte parter etc.</i>	5
3. Bakgrunnsstoff om beredskap mot akutt forurensning	7
<i>Generelt om akutt forurensning</i>	7
<i>Privat beredskap</i>	7
<i>Offentlig beredskap</i>	7
<i>Mottak og behandling av meldinger om akutt forurensning</i>	8
<i>Aksjon mot akutt forurensning</i>	8
<i>Beredskapsutstyr i Norge</i>	9
Kontaktinformasjon	10

1. Roller og ansvar

Det er Kystverket som leder den statlige aksjonen mot akutt forurensing, og som har det overordnede ansvaret for all mediehåndtering og kommunikasjon under aksjonen. I hovedsak skal alle pressemeldinger, pressekonferanser og lignende koordineres med Kystverkets informasjonsansvarlige. For øvrig har det enkelte IUA et selvstendig ansvar for mediehåndtering og kommunikasjon.

1.1 Kystverkets organisering av infofunksjonen under aksjoner

Samtlige kommunikasjonsrådgivere i Kystverket, samt kommunikasjonsdirektøren, har dedikerte ansvarsområder under en aksjon. Disse er beskrevet i Kystverkets beredskapsplan under "Funksjonsplan for informasjon".

Kommunikasjonsrådgiver i beredskapsavdelingen er hovedkontakt for informasjonsansvarlige i IUA-ene. Kommunikasjonsdirektør i Kystverket har det overordnede ansvaret for all kommunikasjon under en aksjon mot akutt forurensing.

Under en statlig aksjon mot akutt forurensing vil det ofte være svært hektisk den første uken. Informasjonsfunksjonen i Kystverket vil derfor den første tiden være bemannet døgnet rundt. Informasjonsansvarlig i IUA skal få beskjed om hvem som til enhver tid er på vakt. All informasjon som sendes via e-post skal gå til info@kystverket.no. Dette vil sikre at informasjonen blir fulgt opp.

Bak i veilederen finnes en oversikt over all gjeldene kontaktinformasjon.

1.2 Samarbeidsrutiner for IUA og Kystverket under aksjoner

Kommunikasjon eksternt

Det er svært viktig at den informasjonen som går ut fra IUA og Kystverket er koordinert, og at budskap og fakta samsvarer. Det er derfor viktig at alle pressemeldinger/utspill/pressekonferanser er gjensidig varslet god tid i forkant.

I forbindelse med pressekonferanser i regi av IUA skal Kystverket stille med minst én representant, dersom dette ikke får avgjørende konsekvenser for andre prioriterte oppgaver. Kystverket og IUA skal

alltid være gjensidig orientert om hovedbudskap for pressekonferansen i forkant.

Kommunikasjon internt

I den første fasen av aksjonen bør IUA og Kystverket ha telefonmøter/telefondialog to ganger daglig. Gjerne i forkant, eventuelt i etterkant, av stabsmøtene. Når den mest intense fasen er over utarbeides en hensiktsmessig møteplan.

1.3 Kystverkets akuttweb

Kystverkets akuttweb trer i kraft ved større hendelser eller aksjoner. Akuttweben er en del av kystverket.no, og har som mål å samle all informasjon relatert til en hendelse/oljevernaksjon på ett sted og bak en nettadresse. All relevant informasjon fra hendelsen publiseres fortløpende i akuttweben, og den skal alltid være oppdatert med siste nytt.

Akuttweben gir tilgang til fakta- og situasjonsanalyser, kart, bilde- og videoarkiv, nyheter og pressekontakter m.m. Målet er at nettstedet skal være den foretrukne kilden til informasjon for IUA, medier og andre interessenter, og avlaste pågangen til Kystverkets beredskapsorganisasjon.

Eksempel:

Akuttweb i forbindelse med "Full City":
<http://www.kystverket.no/?aid=9524489>

1. Roller og ansvar

Kystverkets organisering av infofunksjonen under aksjoner

Samarbeidsrutiner for IUA og Kystverket under aksjoner

Kystverkets akuttweb



2. Anbefalte tiltak

Organisering

Praktisk tilrettelegging

Mediehåndtering

2. Anbefalte tiltak

Dette punktet må ansees som forslag til tiltak som kan/bør vurderes i forbindelse med aksjoner og hendelser, avhengig av tilgang på kommunikasjonsressurser. Det handler i praksis om å sørge for at man verken undervurderer eller overvurderer dimensjoner. Begge tilfeller kan føre til uønskede og/eller lite fordelaktige resultater.

2.1. Organisering

Egne erfaringer i Kystverket tilsier at det er nyttig og effektivt å ha dedikert person(er)/ressurser som har ansvar for kommunikasjon og informasjon. Merk at det skilles mellom talsperson og dedikert kommunikasjonsressurs.

Kommunikasjonspersonen bør sitte nært ledelsen, og være tilstede på alle statusmøter og viktige samtaler. Dette både for å fange opp sentrale temaer og problemstillinger, og for å kunne bidra med synspunkt og løsninger på kommunikasjonsutfordringer som måtte oppstå.

Kommunikasjonsutfordringer omfatter både mediekontakt, internt i organisasjonen og mot andre involverte parter i aksjonen/hendelsen og formidling av budskap.

2.2. Praktisk tilrettelegging

Den praktiske tilretteleggingen omfatter alt fra å ha hensiktsmessige kanaler for formidling av informasjon, til å legge forholdene til rette for både seg selv og medier.

Momenter:

- Formidling av informasjon via internett. Alternativer:
 - *Kommunens egne nettsider – NB! Med eget meny punkt*
 - *Akuttweb på egne nettsider på linje med Kystverkets (se pkt 1.3)*
 - *Bruke Kystverkets akuttweb som primærkanal for IUAs informasjon (eget meny punkt)*
 - *Etablering av egen nettside for aksjonen.*
- Legg til rette for journalister: Opprett et presserom/arbeidsrom for journalister, med nødvendige fasiliteter. Heng gjerne opp en tavle med kontaktinformasjon og annen informasjon som de trenger. Også et egnet sted for å gi informasjon til pressen – både formelle og uformelle.

2.3. Mediehåndtering

Pågangeren av presse kan tidvis være stor. Det er derfor viktig å sørge for gode og pålitelige kanaler for formidling av informasjon, og legge til rette for en forutsigbarhet for pressen. Det handler også om å sørge for at mediene har kunnskaper om hvem de skal henvende seg til for informasjon.

En dedikert informasjonsansvarlig er det naturlige kontaktpunktet for mediene.

Vedkommende skal:

- Ta imot henvendelser fra pressen. Faktaspørsmål kan greit besvares, men uttalelser om overordnede ting for aksjonen bør henvises videre til aksjonsledelsen eller Kystverket, dersom ikke annet er avtalt.
- Legge til rette for mediene (pressrom etc).
- Sørge for oppdatert e-postliste til medier, samarbeidspartnere og berørte parter.
- Føre logg på pressehenvendelser (hvem, hvilket medium, telefonnr, hva henvendelsen gjaldt). Gjør det lett å følge opp når man har presiseringer og/eller korrigeringer.
- Overvåke hva som kommer i mediene.

Virkemidler for informasjonsspredning:

- **Nettsider** – all informasjon, uansett hvordan den distribueres, skal også legges inn på nettsider.
- **Informasjonsskriv**, e-post: "Light-versjon" av pressemelding. Kan brukes for å spre informasjon som strengt tatt ikke tilfredsstillende medienes nyhetskriterier, men som er viktig for en helhetlig oppfatning av situasjonen. Det kan også være presiseringer av ansvar, anekdoter som kan være av interesse, distribusjon av kontaktinformasjon etc.
- **Pressebrief**. Ha gjerne en avtale med mediene om det gjennomføres en uformell statusrapport fra aksjonen/hendelsen på faste tidspunkt. Presiser at dette ikke er en pressekonferanse, men bare en gjennomgang.
- **Pressemelding**. Sendes ut når det er ting som har nyhetsverdi for mediene. Vurderingen av nyhetsverdi må gjøres nøye. Dersom man benytter pressemeldinger i tide og utide, kan man risikere at det ikke tas hensyn til pressemeldingen den gangen det virkelig er viktig at meldingen når frem.

- **Pressekonferanse.** Terskelen for innkalling til pressekonferanse skal være høy. Ingenting irriterer en journalist mer enn å gå på en presskonferanse der det strengt tatt ikke er noe nytt som kommer. Avvikling av pressekonferanse skal klareres med aksjonsledelsen i Kystverket.

Noen stikkord til situasjoner der man kan vurdere pressekonferanse:

- *Store endringer i situasjonsbildet*
- *Vesentlige skader på mannskap eller utstyr*
- *Dersom man oppfatter at det er mange medier som søker svar på samme problemstilling/spørsmål*

Dersom dere ikke har erfaringer om avvikling av presskonferanse: kontakt Kystverkets stabsenhet for kommunikasjon.

2.4. Kontakt med publikum, berørte parter etc.

Hvordan man når publikum med viktig informasjon er ofte et vanskelig punkt. Når det står på som verst, med henvendelser fra mediene, er dette også et punkt som ofte "glemmes". Det bør uansett tas opp med jevne mellomrom.

På alle stabsmøter og statusmøter i lokal regi bør spørsmålet om "Er befolkningen informert godt nok?" tas opp.

Effektive kanaler for informasjonsbredning for publikum og berørte parter:

- **Allmøter** – panel av ressurspersoner som kan svare på spørsmålene som kommer. NB! Inviter pressen – spesielt lokale og regionale medier.
- **Mediene** – de er informasjonsformidlere, og er derfor en prioritert kanal når publikum skal nås. NB! lokal- og regionalmedier er de som utviser størst vilje til å være formidler av den typen informasjon man ønsker å spre til lokalbefolkningen. Riksmediene er som regel ute etter de "større" sakene.
- **Internett** – de fleste har tilgang til internett, og dersom de tidlig i aksjonen/hendelsen blir opplært til at alle viktig og nyttig informasjon blir distribuert på nettet, vil man spare seg for mange informasjonsutfordringer senere.
- **Publikumstelefon** er ressurskrevende, men viktig. Det kan også være en svarer som henviser til nettsider der all informasjon finnes.
- **Andre aktuelle kanaler:** e-post, sms, twitter, blogger.

Kontakt med publikum, berørte parter etc.





3. Bakgrunnsstoff om beredskap mot akutt forurensning

Her følger noen korte beskrivelser av tema journalister og publikum erfaringsmessig er opptatt av, og ofte misforstår. Teksten kan brukes eller forkortes i både nettmeldinger og redaksjonelle artikler. Den er også grei å ha for hånden i en eventuell intervjusituasjon. Ved å bruke korrekte og koordinerte budskap aktivt, oppnår den statlige aksjonen en mer tydelig og enhetlig kommunikasjon til omverden.

3.1. Generelt om akutt forurensning

Den som driver virksomhet som kan medføre akutt forurensning skal sørge for en nødvendig beredskap for å hindre, oppdage, stanse, fjerne og begrense virkningen av forurensningen. Beredskapen skal stå i et rimelig forhold til sannsynligheten for akutt forurensning og omfanget av skadene og ulempene som kan inntreffe.

Formålet med en beredskap mot akutt forurensning er å verne om liv, helse, miljø og næringsinteresser. Det er et overordnet og etablert prinsipp i forurensningsloven at forurenser skal betale både for å etablere sin egen beredskap og for iverksettelse av skadebegrensede tiltak ved forurensning fra egen virksomhet. Forurenseren er videre økonomisk ansvarlig for å iverksette tiltak og erstatning ved skader på miljø og eiendom.

3.2. Privat beredskap

Rundt 70 landbaserte industribedrifter, herunder raffinerier og tankanlegg, har mottatt særskilte beredskapskrav fra Klima- og forurensningsdirektoratet (tidligere SFT) og etablert beredskapsplaner.

Oljeselskapene på kontinentalsokkelen har beredskapskrav som følger av HMS regelverket for petroleumsvirksomheten.

For oljevirksomheten på norsk sokkel ligger beredskaps- og aksjonsplikten hos det enkelte operatørselskap. Alle operatørselskapene er medlemmer av NOFO, Norsk Oljevernforening for Operatørselskap, som stiller materiell og teknisk personell til rådighet for selskapene. Alle virksomhetene har beredskaps- og aksjonsplikt ved akutt forurensning som følge av

egen virksomhet, og bistandsplikt når stat og kommune aksjonerer.

3.3. Offentlig beredskap

Kommunal beredskap

Kommunene har beredskaps- og aksjonsplikt overfor mindre tilfeller av akutt forurensning innenfor kommunens grenser som ikke dekkes av privat beredskap, og der forurenser ikke selv er i stand til å aksjonere eller denne er ukjent. Eksempler på dette er: tankbiler som har veltet, utslipp fra nedgravde tanker, oljeutslipp i en havn med ukjent kilde.

Kommunene samarbeider om beredskapen gjennom 34 interkommunale beredskapsregioner ledet av interkommunale utvalg mot akutt forurensning (IUA) som dekker samtlige norske kommuner.

Statlig beredskap

Staten, ved Kystverket, har beredskaps- og aksjonsplikt overfor større tilfeller av akutt forurensning som ikke er dekket av privat eller kommunal beredskap. I hovedsak dreier dette seg om innsats mot oljeutslipp fra skip og skipsvrak, eller ukjente kilder. Dersom ansvarlig forurenser ikke selv er i stand til å aksjonere, kan Kystverket om nødvendig overta aksjonsansvaret. Kystverket har også ansvaret for at det blir iverksatt tiltak overfor skip som utgjør en fare for akutt forurensning. Eksempler på tiltak er: nødslep, nødlossing, strandsetting av havarist. I slike situasjoner bistår Sjøfartsdirektoratets maritime beredskapspersonell Kystverket med råd og veiledning. Kystverket har også et nært samarbeid med Forsvaret, særlig Kystvakten når det oppstår fare for akutt forurensning fra skip.

Kystverket kan mobilisere beredskapsressurser fra både privat og kommunal beredskap til en større statlig aksjon. Gjennom internasjonale beredskapsavtaler kan det også søkes om bistand internasjonalt.

3. Bakgrunnsstoff om beredskap mot akutt forurensning

Generelt om akutt forurensning

Privat beredskap

Offentlig beredskap

Mottak og behandling av meldinger om akutt forurensning

Aksjon mot akutt forurensning

3.4. Mottak og behandling av meldinger om akutt forurensning

Alle som oppdager akutt forurensning plikter å varsle dette på nødnummer 110 (brannvesenet). For fartøyer til havs varsles nærmeste kystradio eller HRS. HRS ivaretar også oppgaven som Maritime Assistance Services. Beredskapspliktige virksomheter har egne varslingsrutiner. I tillegg finnes det andre særskilte ordninger for varsling, blant annet fra fly.

Når varsel er mottatt hos 110-sentral eller kystradio, viderevarsles Kystverkets beredskapsavdeling. Beredskapsavdelingens vaktpersonell vil overvåke situasjonen, gjerne i samarbeid med en trafikkentral (VTS) dersom det gjelder skip.

En vil kunne stille krav til forurenser, gi råd eller aksjonere, avhengig av hendelsens karakter. Årlig mottas cirka 1300–1400 meldinger om akutt forurensning eller fare for akutt forurensning som krever oppfølging.

Ved uhell med kjemikalier kan beredskapsavdelingen også benytte en døgnkontinuerlig rådgivningstjeneste i samarbeid med industrien, "Rådgivning ved kjemikalieuhell" (RVK).

Beredskapsavdelingen benytter en rekke beslutningsstøtte- og hjelpeverktøy for å kunne utføre vakt- og beredskapstjenesten på en god måte.

3.5. Aksjon mot akutt forurensning

Ved melding om et større tilfelle av akutt forurensning til Kystverkets vaktssystem, vil beredskapspersonell og utstyr straks bli mobilisert. Ved oljeforurensning vil mobiliseringen skje i samarbeid med den berørte region/kommune, eller forurenser i henhold til Kystverkets beredskapsplan mot akutt forurensning. Ved kjemikalieulykker vil også andre ressurser kunne bli involvert.

Aksjonens faser:

- Varsling
- Situasjonsvurdering og utarbeidelse av aksjonsmål
- Mobilisering (personell/utstyr)
- Bekjemping på skadested
- Skjerming og beskyttelse av prioriterte miljøressurser
- Begrense videre spredning
- Opptak av forurensning
- Grovsanering
- Finsanering
- Videre overvåking av skadeområdet ved behov
- Miljøundersøkelser for kartlegging av skadeomfanget

Erfaring fra Norge og andre land har vist at akutte oljeutslipp som skjer nær land i de fleste tilfeller vil medføre olje på strendene. Å sperre oljen inne ved land slik at den ikke spres videre med tidevann og strøm er derfor viktig. Selve strandoperasjonen skal ikke påføre områdene ytterligere skade ved at de mest miljøvennlige saneringsmetodene blir anvendt.



En aksjon kan vare fra noen dager til flere måneder, og involvere et stort antall personer og materiellressurser. Oljevernaksjoner kan dermed være svært ressurskrevende og medføre store utgifter for samfunnet.

3.6. Beredskapsutstyr i Norge

Det finnes både privat, statlig og kommunalt beredskapsutstyr for å håndtere akutt forurensning. Når det gjelder lenser og opptakere skiller det mellom lett, mellomtungt og tungt utstyr.

Privat materiell:

NOFO har i dag 19 havgående, tunge opptaks-systemer, hvert bestående av to fartøy, 400 meter lenser og en stor oljeopptaker. NOFO har også anskaffet en del annet materiell. Ved installasjonene offshore og på tankanlegg finnes til sammen mer enn 20 000 meter lenser og 50 oljeopptakere.

I tillegg har beredskapspliktige virksomheter materiell for bekjempning av kjemikalieutslipp.

Kommunalt og interkommunalt materiell:

På kommunale og interkommunale depoter er det om lag 70 000 meter lette lenser, og om lag 300 oljeopptakere.

Kommunalt og interkommunalt materiell for beredskap mot akutt kjemikaliefurensning finnes hos de større brannvesener eller havnesesener i kommunene.

Statlig materiell:

Kystverket har etablert i alt 26 beredskapsdepoter langs norskekysten. Disse er fordelt på 16 hoveddepoter, derav ett på Svalbard, og ti mindre depoter. Materiellet omfatter:

- 9 000 meter lette lenser
- 22 000 meter mellomtunge lenser
- 12 000 meter tunge lenser
- 130 oljeopptakere
- 9 nødlossepakker for bunkersolje
- 4 nødlossepakker for lasteoljer

Tallene vil variere noe grunnet nyanskaffelser og utskiftninger.

I tillegg kommer lenser og oljeopptagere lagret om bord på ni kystvaktfartøy og fire oljevernfarfartøy tilhørende Kystverket, samt diverse småutstyr, vernebekledning og lignende.

I offshoreberedskapen benyttes hovedsakelig forsynings- og beredskapsfartøy, mens det statlige oljevernet benytter sivile og militære fartøy av ulike slag som trafikkerer kysten. Kystverket har ti mindre fartøy tilpasset oljevernformål. Beredskapen i kommunene er basert på lokale fartøysressurser.

Kystverket vil også vurdere å bekjempe oljeforurensninger ved å ta i bruk dispergeringsmidler dersom dette gir netto miljøgevinst. Dispergeringsmidler fremskynder nedbrytning av oljeflak på sjøen til små oljedråper som blandes ned i vannmassene. Tiltaket er godt egnet for å beskytte sjøfugl og sjøpattedyr samt begrense påslag av oljeforurensninger på kyst og strand.

Beredskapsutstyr i Norge



Kontaktinformasjon for Kystverkets stabsenhet for kommunikasjon:

E-post: info@kystverket.no

Hovedkontakt Ane Eide Kjærås:
mobil: 900 99 227
e-post: ane.eide.kjeras@kystverket.no

Kommunikasjonsdirektør Ola Stenvaagnes:
Mobil: 915 99 690
e-post: ola.stenvaagnes@kystverket.no

Kommunikasjonsrådgiver Pål Are Lilleheim:
Mobil: 926 87 085
e-post: pal.are.lilleheim@kystverket.no

Kommunikasjonsrådgiver/webansvarlig Sveinung Nedregotten:
Mobil: 92 06 31 54
e-post: sveinung.nedregotten@kystverket.no

Kommunikasjonsrådgiver Gro Kibsgaard-Petersen:
Mobil: 99 52 67 65
e-post: gro.kibsgaard@kystverket.no

Kommunikasjonsrådgiver Olav Helge Matvik
Mobil: 91 63 13 40
e-post: olav.helge.matvik@kystverket.no

Kommunikasjonsrådgiver Anne Grethe Nilsen:
Mobil: 48 89 08 38
e-post: anne.grethe.nilsen@kystverket.no

Kystverkets sentralbord: 07847

Kystverkets varslingstelefonnummer: 33 03 48 00



KYSTVERKET

Kystverkets hovedkontor
post@kystverket.no

Kystverket Nordland
nordland@kystverket.no

Kystverket Sørøst
sorost@kystverket.no

Kystverket Troms og Finnmark
tromsogfinnmark@kystverket.no

Kystverket Vest
vest@kystverket.no

Kystverket Rederi
rederi@kystverket.no

Kystverket Midt-Norge
midt norge@kystverket.no

Tlf.: 07847

www.kystverket.no



Trykk: Bodoni